

Spoznanje, dvom, gotovost (Rene Descartes, 1596-1650)

- Kaj je laž? → neresnica, lažemo zaradi trenutnih koristi ...
- **Kako priti do resnice? – ena od glavnih vsebin filozofije.**
- Razvoj znanosti je vplival na Descartesa (Kopernik, Kepler, Galilei) – problem: cerkev (hudi časi zanjo – reformacija, notranji spori).
 - o 1632 zaprejo Galilea (brezbožec, teorije niso v skladu)
 - o Descartes naleti na te zaplete – **bil je veran, a se je tudi strinjal z znanostjo v marsičem.**
- **Človeštvo doživi 3 smrtne udarce:**
 - o Kopernik: človek ni center dogajanja.
 - o Darwin: človek je v bistvu žival.
 - o Freud: človek je lahko umsko bolan, se obnaša živalsko (terorizem, rasizem, vojne).
- Descartes se poniža cerkvi, knjigo Fiziko pošlje teologom → želel je najti skupno točko, na nek način mu uspe.
- Dvom v vse = ABSOLUTNI DVOM: v samega sebe, v obstoj materialnih stvari, v matematične in logične resnice, dvom v boga (hudobni duh ??)
 - o Če dvomim – potem mislim- potem sem → **Mislim, torej sem** (cogito, ergo sum).
 - Najbolj neposredno doživljamo samega sebe.
 - o Kdor dvomi, ni popoln. V sebi imamo idejo o popolnosti (torej razmišljamo o tem), do te ideje ne pridemo sami, ker smo nepopolni, zato nam je to idejo vsadil nekdo, ki je popoln → **bog obstaja.**
 - o Če je bog popoln, ni mogel ustvariti človeka tako, da bi ga čuti varali.
- Absolutni dvom je metodični dvom (metoda njegovega dela).
- Poznamo tudi paranoični dvom (ni utemeljen).
- Descartesova filozofija je subjektivistična – najprej dokaže sebe pred Bogom.
- Epistemologija ali spoznavna teorija: veja filozofije, ki preučuje, kako spoznavamo svet.

Oblike spoznavanja sveta

Objektivno: brez čustvenih opazk, za vse isto. Npr. dejstva v matematiki.

Subjektivno: primer – sladoled je mrzel, sladoled je stanje mleka, mrzlo je tudi subjektivno.

Relativno: podobno kot subjektivno, resničnost je odvisna od čustev, izkustev posameznika.

Absolutno: nasprotno od relativnega (absolutno ni možno, da znaš vse, lahko pa znaš nek izsek), v polni meri.

Induktivno: iz posameznika sklepaš na splošno.

Deduktivno: sklepanje iz splošnega na posameznika.

A priori: brez izkustva.

A posteriori: temelji na izkustvu (vonj, sluh ...)

Empirizem in racionalizem (Immanuel Kant)

- **Razum** ima moč in je omejen (Kant jasno prizna, da mu kaj ni jasno).
- Vera mu pomeni več, kot da bi moral boga dokazati.

- **3 knjige o razumu:** Kritika čistega uma (teorije), Kritika praktičnega uma, Kritika razsodnosti (poveže teorije in prakso).
- **Kategorični imperativ:** Kantova etika; ukaz, ki velja brez pogoja. (Kant v tem smislu zelo konzervativen).
- **3 načela kategoričnega imperativa:**
 - o **Načelo univerzalnosti:** etično je samo tisto ravnanje, katerega načelo lahko povzdignemo v splošno veljavni zakon.
 - o **Načelo spoštovanja človekove osebnosti:** Vsakega človeka je potrebno spoštovati.
 - o **Načelo avtonomije:** podlaga etike je človekova svobodna odločitev. Etični zakon je tudi tisto, kar si človek sam naloži. Človek je hkrati zakonodajalec in predmet etičnega zakona.